

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :
Na celý rok — — — — 4.— koruny.
Na pol roka — — — — 2.— „
Na štvrt' roka — — — — 1.— „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník.
Za vydanie zodpovedný
JÁN MOLNÁR, prälát

Redakcia a vydavateľstvo :
Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Na rozcestí starého a nového roku.

Lúčime sa so starým rokom a vstupujeme do nového. Mnoho žiaľu a útrap doniesol nám starý rok, pevne veríme a úfame, že nekonečne dobrotivý Pán Boh v novom roku dá sa nám dožiť blaženejších dní, že uľaví neznesiteľné kríže a farchy, ktoré svierajú naše útroby, poteší všetkých hlbokým zármutkom zronených a sotre slzy horko nariekajúcich.

Keď sa so starým rokom lúčime, treba nám spomenúť vážnejšie veci, aké sa v ňom udaly. Každého z nás najviacej zaujímajú udalosti svetovej vojny. V tom ohľade nepodvratne treba nám vyznať, že všemohúci Pán Boh nielen zachránil nás od väčšieho nešťastia, lež hrdinským synom a bratom našim na bojišťaťoch poprial nejedného rozhodného víťazstva. Naše a našich spojencov zmužilé čaty pevne stoja na všetkých frontoch. Hromadné útoky Rusov zmarily sa s neslýchane hroznými ich ztratami. Taliani vzdor obetiam ich mužstva, nevedeli dosiahnuť žiadnych značných úspechov. Rumuni zákernícky vrátili sa síce do Sedmohradska, naše a našich verných spojencov hrdinské čaty v krátkom čase nielen že ich vyhnaly, lež rozšliapaly celé Rumunsko a zaujaly i hlavné mesto Bukarešť. Spojenecké čaty pod veliteľstvom Mackensena zaujaly celú Dobrudžu a stoja už blízko ruskej hranice. Na macedonskom fronte nepriateľské vojská Francúzov, Angličanov a zvyškov niekdajšej srbskej armády, proti spojeneckým čatám nemeckým, bulharským a tureckým nevládu dosiahnuť žiadnych úspechov. Na západ-

nom bojišti Nemcov proti Francúzom a Angličanom nepriatelia krvácajú ďalej. Nemecké hrdinské čaty pevne stoja na všetkých tamojších frontoch. Všemohúci Pán Boh víťazstva poskytnul nám aj v bojoch na mori a v povetrí. Za všetky bojovné úspechy a víťazstvá, aké všemohúci Pán Boh láskave poskytnul nám v starom roku, máme byť nanajvyš povďační.

V politickom a spoločenskom živote krajiny starý rok nemal pre nás nič radostného. V krajine panuje tak rečená pracovná strana, ktorú sohnali neslušným, ba nezákonným spôsobom. A jaká je táto strana, také je aj jej panovanie. Spojená opposícia a v prvom rade kresťanská ľudová strana proti násilenským a prechmatom tejto strany v starom roku nič úspešného nevládaly previesť ani v parlamente, ani vo verejnom živote krajiny. Po všetkých stranách krajiny zúri úžerníctvo, zdražovanie, citlivý nedostatok potravných článkov, vyžieranie ľudu. Nesvedomití váleční lifieranti pred vojnou chudobní ako kostolná myš, cez noc stávajú sa millionármi, ľudu srekvirujú všetko, čím ho Boh požehnal, nemá čím odiať nahé telo a chýba mu i kus suchého chleba. Proti týmto hrozným útrapám ľudu darmo bojujú vyslanci kresťanskej ľudovej strany. Od hlavy ryba smrdí!

Pri rozlúčení od starého roku konečne treba nám spomenúť najžalostnejšiu ztratu, aká stihla celú krajinu. Jeho veličnstvo najmilostivejší apoštolský kráľ Franc Jozef I. po 68-ročnom panovaní odobral sa do večnosti, aby korunovaný bol korunou večnej slávy. Celá krajina oplakáva v ňom spravodlivého panovníka a vrele milovaného otca.

Ako starý rok končí sa s krajinským smútkom, tak nový rok zas začína sa s tou radostnou udalosťou, že jeho veličenstvo Karol IV. už 30. decembra v budínskome hrade slávnostre pokorovaný bol ako nový apoštolský kráľ Uhorska.

V posledný deň starého roku Všemohúcemu vrúčne vdaky máme vzdávať za všetky dobrodenia a milosti, akých účastní sme boli z Jeho nekonečnej dobrotivosti a lásky. S prvým krokom ale do nového roku úpenlive prosíme Božskú dobrotivosť o milostivú obranu a ochranu nového apoštolského kráľa a aby pod vlúdny panovaním jeho ulavené boly kríže ťažko trpiacich, sotrené boly slzy horko nariekajúcich, prestaly hrúzy svetovej vojny, uvedený a zabezpečený bol stály pokoj a celé obyvateľstvo Uhorska účastné bolo nezkalného šťastia a trvalej blaženosti.

Či bude pokoj?

Osvedčenie anglického ministrapredseda Lloyd-Georga o pokoji.

Londýn, 19. decembra. (Reuterova kancelária.) Reč Lloyd-Georga nižšia snemovňa čakala s najväčšou zvedavosťou. Snemovňa bola nabitá a ministrapredseda, keď sa hlásil k slovu, hlučne oslavovali. Lloyd-Georg povedal toto:

Našu odpoveď na nemecký návrh dáme v úplnom usozumení s našimi spojencami. Každý, kto vojnu ľahkomyselne chce predĺžiť, pre tento svoj hriech na seba by pritiahol zodpovednosť, ale každý, kto by sa vzdal boja bez toho, že by sme boli dosiahli cieľa, osobne by bol zodpovedný za tento hriech. Prijatie návrhov nemeckého ríšskeho kancelára by znamenalo, že by sme si hlavu dali do slučky. Bez nápravy (reparácie) pokoj není možný.

Spojenci preto začali bojovať, aby obránili Europu od útoku pruskej vojenskej kasty. Spojenci sa musia pridržiavať tých garancií úplnej hodnoty, ktorými môžu docieľiť, aby táto kasta pokoj Európy viac nikdy nemohla pomýliť. My viac dôverujeme našej neohroziteľnej armáde, ako jednomu zrušenému slovu. (Pochvala.) Spojenci o niekoľko dní dajú formálnu odpoveď. Hrubá chyba s Rumunskom bola nešťastím, ale v najhoršom páde toto len môže predĺžiť vojnu. Ku prekazeniu toho, aby sa položenie v Rumunsku zhoršilo, rečník v Grécku porobil energičné poriadky, ktoré dla jeho mienky boly zdarné. Anglicko uzavrelo, že Veniselosovu vládu uzná.

Lloyd-Georg potom povedal, že je presvedčený o konečnom víťazstve, jestli národ prenikne ten istý duch, ktorý preniká armádu na fronte.

Starajte sa o chudobné rodiny bojujúcich!

Nemecká poznámka na reč Lloyd-Georga.

Köln, 20. decembra. «Köln. Zeitung» o osvedčení anglického ministrapredseda Lloyd-Georga píše:

Lloyd-George čo ministrapredseda predstavil sa s tým, že zastavenie krviprelievania svetovej vojny, o čo sa ústredné mocnosti pokúsily navrhnutím pokoja, posmešnými slovami odmietol. Voči tomu vyhláseniu Lloyd-Georga, že by ústredné mocnosti chcely svetu len prach sypať do očí a že ani nemyslia na to, aby predostrely vážny návrh pokoja, «Kölnische Zeitung» poukazuje na opätovné vyhlásenia nemeckého ríšskeho kancelára a hovorí, že Lloyd-Georga naplňuje najnebezpečnejšie a najzlostnejšie omámenie krvou. On a jeho prívrženci ešte vždy chcú kynožiť, nie ale vrátiť svetu pokoj. Anglicko a na jeho strane stojace národy nech si zaštepia do srdca výpoveď Lloyd-Georga, že musíme byť hotoví aj na to, aby sme zomreli v službe toho cieľa, za ktorý sme sa pustili do vojny. Vinníkov za to, že teraz bude nasledovať novšia hromadná smrť, nech hľadajú v osobe Lloyd-Georga, Brianda a ich súdruhov.

Osvedčenie talianskeho ministra zahraničia baróna Sonnina.

V tom istom čase, keď odznelo osvedčenie anglického ministrapredseda, osvedčil sa aj taliansky minister zahraničia barón Sonnino. Veď vieme, že v Taliansku najviac vzrastá nespokojnosť a vzrastá počet priateľov pokoja. Akcia talianskych socialistov, ktorí vždy dôraznejšie žiadajú zastavenie ďalšieho krviprelievania, budí živú ozvenu v rôznych vrstvách talianskeho občianstva. Talianska vláda cíti sa veľmi nepohodne a toto vycítil z osvedčenia ministra Sonnina. «My všetci chceme pokoj, trvanlivý pokoj» — vyhlásil taliansky minister zahraničia; ale súčasne poznamenal, že vláda nič nevie o podmienkach centrálnych mocností, z čoho nasleduje, že niet základu ku pojednávaniu o pokoj. Centrálné mocnosti a ich spojenci síce oznámili, že podmienky pokoja neskôr uverejnia a že tieto podmienky budú také, že ich naši nepriatelia budú môcť prijať, ale Sonnino v tomto nedôveruje, obáva sa nemilého prekvapenia. Ostatne celá reč talianskeho ministra zahraničia plná je prázdnych frás a dokazuje ťažké položenie talianskych vládnych kruhov.

Odpoveď, ktorá z úst Lloyd-Georga a z úst baróna Sonnina odznela, není konečná odpoveď. Takúto dajú až o niekoľko dní neskôr. Bo naši nepriatelia majú aj medzi sebou jedno-druhé sriadiť. Každý má účet adresovaný na Anglicko. Francúzi žiadajú posilu vojska, bo ináč nie sú vstave zpätzaujať Nemcami obsadené francúzske kraje. A francúzska vláda obáva sa rozhorčenej francúzskej verejnej mienky, keby sa pustila do vyjednávaní o pokoj prv, než by sa podarilo Nemcov z francúzskeho územia vytisnúť. Taliani nemajú uhlia, ich priemyselné podniky prinútené sú obmedziť prácu, alebo celkom zastaviť. Toto budí veľké rozhorčenie

hlavne v kruhu robotníctva. Angličania pri dodávaní uhlia práve tak, ako pri dodávaní všetkých článkov, zdierajú svojich spojencov. Rusom sa veľmi míňa zlato, ktorým platia Japonsku a Amerike drahú municíu. Anglicko bolo bankárom svojich spojencov, ale teraz už ani ono neoplýva zlatom, takže bude môcť vyhoveť žiadosti Ruska.

Naši nepriatelia musia teda sriadit svoje účty najprv sami medzi sebou a od tohoto sriadenia tiež bude závisieť, že akú dajú konečnú odpoveď. Túto konečnú odpoveď očakávame v tom povedomí, že my a naši spojenci zakročili sme cieľom zastavenia ukrutného krviprelievania; naši nepriatelia zodpovedať budú pred Bohom a pred svetom, jestli podávajú im pravicu pokoja neprijmu.

Nový zahraničný minister.

Úradný list uverejnil nasledovný kráľovský prípis:
Milý gróf Tisza!

Dávam Vám na vedomie, že bar. Štefana *Buriana*, Môjho Domu a zahraničných záležitostí ministra, ako aj Konráda *Hohenlohe Schillingsfürsta*, Môjho spoločného ministra finančných záležitostí, na vlastnú prosbu z ich postavenia milostive vyzdvihujem a grófa *Ottokára Czernina* za Môjho Domu a zahraničných záležitostí ministra, ako aj vyšmenovaného baróna Štefana *Buriana* súčasne za spoločného finančného ministra Môjho vymenúvam.

Dané vo Viedni, 22. decembra 1916.

Karol, v. r.

Gróf Štefan Tisza, v. r.

Z válečného zasadnutia krajinského zákonodarstva.

Kresťanská ľudová strana v práci.

Z príležitosti pojednávania zákonného návrhu o indennite, totiž ďalšom poverení terajšej vlády ku šafáreniu s krajinským majetkom, stanovisko kresťanskej ľudovej strany nasledovnou rečou vysvetlil krajinský vyslanec zlatomoravského okresu

Ján Bartos :

Ctená snemovňa! (Čujme! Čujme!) Všetci, čo sedíme na tejto strane, dobre vieme, že v terajších zápasoch štát má stáť v plnosti jeho moci a že potrebnosť štátnej správy riadne musí zodpovedať. Keď ale ja pritom neprijmam na dennom poriadku stojaci návrh o indennite, tým nesnažím sa pomútiť prirodzené plynutie štátnej správy a len ku terajšej vláde znovu chcem vysloviť moju nedôveru, ktorá vyvíera nielen z poľutovaniahodných udalostí minulosti, lež aj zo smutného účinkovania vlády, prevádzaného v terajšom čase.

Nielen mimoriadne pomery zdržujú ma od toho, aby som z minulosti pochodiacie príčiny dopodrobna

vysvetlil, bo už aj tá samá skutočnosť, že tieto príčiny do verejného povedomia, do duše a srdca nášeho ľudu omnoho lepšie sú zaštepene, než žeby som za potrebné držal znovu ich spomínať. Ctenú snemovňu ale rozpočítam chcem na to, že z poľutovaniahodných udalostí minulosti, do výšky dviha sa zafatou päťou kostnatá ruka, ktorá nemilosrdne vedela udrieť na všetko, čo sme posiaľ naučili sa poznať a v uctivosti držať ako neuraziteľné a sväté.

V znaku násilnosti počatá bola tá politika, ktorej ovocie väčšina snemovne pred vojnou ponáhľala sa sobrať. Ctená snemovňa! Poriadok a neuprositeľná dôslednosť majú tiež svojich fanatikov. Týchto ideálom, v prvých okamženiach omámenia, mohla snáď byť tá zafatej pästi kostnatá ruka a ja uznávam, že i mnohí iní, pri vypuknutí vojny, nesmierne mnoho očakávali od tej silnej ruky. Snáď i v duši najrozhodnejších protivníkov pána ministrapredseda vznikla tá nádej, že tá fanatická energia, ktorá pred vojnou v konštitucionálnom živote vedela len rúcať, počas vojny, keď lakomstvo, nesvedomitosť, nevládnosť a neznalosť okolnosti sdrúžily sa ku zrušeniu poriadku, produkovať môže snáď blahonosné úspechy. Táto nádej ale bolo len prázdne úfanie. (Pokrač. nasl.)

Korunovačné zasadnutie krajinského zákonodarstva.

Snemovňa krajinských vyslancov po odhlasovaní zákonného návrhu o indennite zaoberala sa s prípravami ku korunácii. Vymenila výbory ku zastupovaniu krajinského zákonodarstva pri korunácii a vymenila i námestníka palatína, ktorý, dľa zákonov, na hlavu nového kráľa korunu svätého Štefana položiť má s ostrihomským arcibiskupom.

Za námestníka palatína, väčšinou pracovnej strany vyvolil, alebo lepšie povedano, vymenovať sa dal ministerpredseda gróf Štefan Tisza.

Proti tomuto novému násilnosti bez výsledku ohradzovala sa spojená oposícia a z kresťanskej ľudovej strany vyslanci Štefan *Rakovszky* a Georg *Semrecsányi* veľkej významnosti rečiami, ktoré príležitostne uverejníme. Tisza teda, ako nekatolíck, korunu svätého Štefana položí na hlavu nového apoštolského kráľa.

Ztraty Francúzov a Angličanov.

Berlin. 19. decembra. «Berliner Zeitung am Mittag» oznamuje: Z Lyons dňa 12. decembra roku 1916. rozposlaný francúzsky bezdrôtový telegram sdeľuje faľošné dáta o ztratách nepriateľských stránok pozdĺž Sommy. Z úplne spoľahlivej vojenskej strany sdeľujú, že súhrn ztraty Francúzov a Angličanov od počiatku vojny sú nasledovné:

Francúzi utratili 3,800.000, Angličania 1,300.000 ľudí, dovedna 5,100.000 ľudí. Ku týmto, bezpodmienečne, na istom základe spočívajúcim dátam treba pri-

počítať ztraty, ktoré utrpeli počerní a čierni Angličania a Francúzi. Ponevác tieto barvisté pomocné národy od počiatku vojny so záľubou posielajú do boja pri väčších útokoch, ztraty našich západných nepriateľov sú o niekoľko stotisíc hláv ešte väčšie.

Od 1. júla v bojoch pri Somme postavili do boja 104 francúzskych a anglických divízií, ktoré pritiahli z každého bodu frontu medzi morom a švajciarskou hranicou. Prevažná časť týchto divízií po krátkom od-dychu i druhý raz, ba i tretí a štvrtý raz vystúpila na fronte tak, že dovedna možno rátať, že útočilo 226 divízií. Francúzi v bitkách pri Somme do konca no-

Jeho veličenstvo kráľ Karol IV.

vembra utratili prinajmenej 250.000, Angličania ale 550.000 ľudí. Pritom Francúzi od dlhšieho času zdržali sa väčších útokov, ktoré by boli vyžadovaly veľké obete. Ztraty Francúzov a Angličanov v bitkách pri Somme dľa tohto opatrného rátania, možno odhadnúť prinajmenej na 800.000 hláv. Tieto ztraty teda ďaleko prevyšujú ztraty Nemcov pri Somme, ktoré nepriateľ udáva na 690.000 hláv. Táto ztrata ale v skutočnosti je hodne nižšie pol-milliona a aj pritom treba do ohľadu brať, že 76% o-v všetkých ranených — vďaka výtečnej lekárskej opatere a veľkému vývinu lekárskej vedy v Nemecku — pomerne za krátky čas opäť v bojaschopnom stave sa môže vrátiť na front.

Novšia prehliadka 18—24-ročných.

Minister honvédstva nariadil novšie popisanie a assentovanie od 1. januára roku 1892. do 31. decem-bra r. 1898. narodených uhorských a rakúskych štátnych občanov, potom tých, ktorí sú do Bosne a Heregoviny príslušní, taktiež tých, ktorí sa sice držia za cudzích štátnych občanov, ale toto listinami nevedia dokázať.

Popis k službe pri landšturme povinných prevedie sa tým spôsobom, ako pri predošlých popisoch. Patriční dostanú landšturmistické karty, ktoré povinní budú behom 24 hodín vyplniť. Kto by takúto kartu do 23. decembra nedostal, povinný je hlásiť sa o ňu u obecného, v Budapešti u okresného predstavenstva. Ku službe pri landšturme takto popísaní budú povinní ustanoviť sa na náhradnej prehliadke, ktoré budú vydržiavané medzi 8. a 20. januárom roku 1917. Ku prehliadke každý bude rozkazom zavolaný. Kto by takýto rozkaz do 15. januára r. 1917. nedostal, aj bez povolávajúceho rozkazu je povinný ustanoviť sa pred assentačnou kommissiou v bársktorý deň, keď kommissia bude účinkovať. Ktorí pri predošlých prehliadkach už boli uznaní za súcích ku službe pri landšturme, ale ich od skutočnej služby dľa mena oslobodili, na popisné karty počas ich vyplnenia nápadnými literami nech napíšu tieto slová: «Felmentett népfelkelésre kötelezett».

Vianočný darček.

(Dokončenie.)

— Žena tá zovie sa Maria Zombola, je vdova veľmi statočná, pilná, ale čo naplat, keď je už od niekoľko týždňov bez zamestnania. Jej synček je hodný chlapec, ktorý cez celý deň u blízkeho natierača tre barvy, aby si niečo zarobil a tak matke aspoň niekoľkými haliermi prispel. Chudáci, veľmi biedne žijú, ba i nájomné už sú na pol roka dlžní. Ak do Hromnic nezaplatia, budú museť byť opustiť. Ani veľa neplatia za byt, len 120 korún ročne.

— Hovorite, že je vdovou statočnou a len preto biedu znáša, že je bez práce?

— Len preto.

— Napíšte mi kvitanciu na celoročné jej bytné. Tu je stodvadsať korún — hovoril pán, vytiahol tobolku a vyčítal na stôl otáznu summu.

Domovník napísal a s úctivosťou podal ju starému pánovi.

Oči malého dievčatka žiarily radosťou. Šlo ku dverám a chcelo vkročiť do príbytku chudobnej vdovy.

— Julka, počkaj — povedal dedko ku nej — zabudla si, že tí chudáci nemajú čo jesť. Zaopatríme im niečo k večery a dáme im to sem priniesť.

— Na to veru bola by som skoro pozabudla — povedala Julka a odo dverí odstúpila.

Starý pán obrátil sa ešte k domovníkovi:

— Prosím vás ešte o to, aby ste, kým sa vrátim, vdove Zombolovej nič nehovorili.

Domovník to sľúbil a odprevadil pána až na ulicu.

Zatým vošli do pekárskeho sklepu. Pán dal priniesť veľký koš a dal doňho naukladať múky a pečiva. Požiadal pekára, aby to učňovi dal odniesť vdove Zombolovej. Medzitým čo pekárka nakúpené veci ukladala do koša, povedala Julka dedkovi:

— Deduško môj drahý, chceli ste mi dnes rozličné dary pokúpiť. Buďte tak dobrý a nekúpte mi ničoho,

radšej ale vynaložte peniaze na určené dary pre chudobnú vdovu. Dovoľte mi vôjsť do blízkeho sklepu, kde chcem kúpiť trochu orechov a umelé jablko; do toho vložíme kvitanciu a peniaze a dáme to k ostatným darom do koša.

Deduško privolil, a keď sa Julka navrátila, učeň vzal kôš na chrbát a niesol ho do pribytku chudobnej vdovy. Julka šla s ním. Zaklopala na dvere Zombolovej s keď sa táto ozvala, vošla do jej pribytku. Bárs sa už zotmievalo, predsa dobre poznala ženu i chlapca. Učeň povyfaľoval všetko z koša a položil na stôl. Julka podala vdove jablko a s učňom odišla. Vdova súc neočakávane prekvapená, nemohla sa hneď ani poďakovať. Vybehla von, aby dobrodinca vyhľadala, ale Julka bola s deduškom už preč. Domovník jej tiež nemohol mnoho povedať, pokiaľ pána nepoznal.

— Aké je to krásne jablko! — zvolal Karolko. — Škoda, že je nie samorastlé! Mamička, pozriteže naň!

Matka chytila jablko, roztvorila ho a niekoľko zlatníkov vypadlo z neho. Matka i chlapec s radosťou vykrikli.

— Bože môj drahý, kto si to len na nás spomnel?

— Snáď tu je meno jeho napísané — povedal Karolko, rozvíňujúc papier vložený do jablka. V ňom boli dve desaťkorunové bankovky. — Ach, mamička, to je kvitancia od bytu. Máme na celý rok nájomné zaplatené a ešte toľko peňazí k tomu!

Matka a synček padli na kolená a modlili sa za slachetných dobrodinco.

Starý pán staral sa od toho času neprestajne o chudobnú vdovu a jej syna. Po dlhšom čase, keď vnučka jeho vždy väčšiu a väčšiu radosť mu robila, prehovoril k nej:

— Či chceš vedieť radostné chýry o vdove Zombolovej a jej synovi?

— Veľmi rada. Len rozprávajte, drahý môj deduško!

— Neprestal som sa od Vianoc o nich starať. Almužná ale není najväčšie dobrodenie, lež práca a stály zárobok. Z toho ohľadu som ustanovil vdovu Zombolovú za domovníčku vo svojom novom domé. Karol chodí do školy a keď ju skončí, dám ho učiť rezbárstvu, bo má vraj k tomu veľkú náklonnosť. Že sa vdove Zombolovej dnes dobre vedie, má len Pánu Bohu a tebe, Julka moja, čo ďakovať.

— Ach, ďakujem vám, deduško môj, za vašu dobrotu! — povedala Julka srdečne, objímajúc deduška.

— Nie, nie, neďakuj mne. Ty si bola ich pravou dobroditeľkou. Len tebe vďaka a chvála prináleží — odpovedal deduško, bozkávajúc svoju dobrosrdečnú vnučku.

Pripravovanie baraniny.

V terajších válečných ťažkých časoch mína sa veľa baraniny, ktorá je jedným z najlepších potravných článkov, ale je tá chyba pri nej, že jej kuchárky, keď ju pripravujú na stôl, nevedia odobrať tak zvanú lojovú príchuť. A toto je veru možné, len treba vedieť toho spôsob.

Baranine veľmi jednoducho možno odobrať lojovú príchuť. Predovšetkým pozorne a celkom treba ju očistiť od masti, treba z nej povyrezávať všetky kosti až do poslednej a potom bez toho, aby sa mäso bolo stýkalo

Kráľovná Zita.

s vodou, treba ho posypať zeleninou. Táto zelenina nech pozostáva z kružaliek petržlenu, mrkvy, cibule a zeleru, medzi ktoré treba zamiešať za malú hrst čierneho korenia a trochu voňavej koreniny. Touto miesatinou zelenín, bez toho, aby sme už či zeleninu alebo mäso posolili, tak posypeme baraninu, aby i od hora i od bokov celkom bola zasypaná. Mäso za 24 hodín má stáť v zelenine, vtedy ho prevrátime a tou istou zeleninou pozorne pozakryveme. Po uplynutí 8 hodín mäso je už hotové k ďalšiemu prípraveniu, ačkoľvek je lepšie, keď — pravda, len v studenom počasí — za štyri dni môže stáť v zelenine. Po uplynutí tohto času zeleninu, ktorá vytiahla lojovú príchuť z mäsa, odhodíme, mäso vriacou vodou oblejeme a v tejto vode za desať minút pár ráz ho pozvrtáme. Vtedy mäso treba našpikovať paradajkami, alebo ho možno pripraviť aj s paprikou. Alebo teda akokoľvek chceme baraninu pripraviť, už či na «pörkölt» alebo na bársjaký inakší spôsob, výšopísané pokračovanie na každý pád treba použiť, bo týmto pokračovaním vytiahneme z baraniny lojovú príchuť.

Aj chrbtovú kosť baraniny najprv treba očistiť od

Krestania katolíci, organizujte Katolícku ľudovú Jednotu!

loja a od kože, potom ju treba dať do takého pácu zo zeleniny, aký sme vyššie spomenuli, konečne treba ju našpikovať cesnakom, slabo natretou slaninou, obliať vriacou masťou a na ľapši dať do rúry. Počas pečenia často ju treba polievať masťou zpod nej a treba ju podliať trochu paradajkami a smotánkou za pár jedá-cích lyžíc.

Jestli kuchárka takto pripraví baraninu, od nikoho nepočuje ponosu na lojovú príchuť pečienky, ba takou výbornou, takou chutnou sa stane skrz toto baranina, že iste vyhovie nárokom aj tých najprieberčivejších ľudí nielen v dnešných ťažkých válečných časoch, lež i potom, keď nastanú pokojné časy.

CHYRNIK.

Jeho eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska, arcibiskup ostrih. dr. Ján Csernoch z príležitosti korunácie nového apoštolského kráľa vydal osobitný cirkevný obežník a po poslednom zasadnutí krajinskej snemovne veľmožov z hlavného mesta odcestoval do Ostrihomy ku Sviatkom Vianočným.

Pozostalosť Jeho velič. kráľa Franca Jozefa I. Časopis «Münchener Neueste Nachrichten» z hodnoverného prameňa sdeľuje, že zosnulý kráľ Franc Jozef zo svojho súkromného majetku raneným a invalidným vojakom, vdovám a sirotám padnutých hrdinov poručil 60,000,000 korún. Jeho dcéry, bavorská knážna Gizella a arciknážna Maria Valeria a jeho vnučka dcéra neobého násl. trónu Rudolfa knážna Windischgrätzova, zdedily po 20 millionov korún. Ostatných 10 millionov svojho súkromného majetku zosnulý panovník poručil na rozličné dobročinné ciele. Tento testament nášho staručkého panovníka skutočne pochádza z kráľovského srdca: s vďakou sa rozpomenul na tých, ktorí trpeli v bránení celistvosti jeho krajín, jeho prastarého mena a na tých, ktorí oplakávajú svojich otcov, mužov padlých v hrdinskom boji dvoch štátov monarchie.

Z biskupstva spišského. Veľprepošt, pápežský prälát, biskupský námestník Ferdinand Fertsek, pápežský prälát, vysvätený biskup dr. Martin Kheberich, opátkanonik dr. Ján Stuckner, starolubovenský prepošt-farár Ján Csumitta a gňazdanský farár Ondrej Trunik, na uznanie zásluh, nadobudnutých okolo napomáhania zdaru uhorských štát. válečných požíciok, od finančného ministra dostali uznanlivý diplom. — Spolku katolíckej tlače z biskupstva spišského znovu poslali 1014 korún ako druhú čiastku tlačovo-nedeľnej zbierky. Spišská kapitula na nacionálny votívny kostol obetovala 200 korún.

Osvietený pán biskup košický dr. Aug. Fischer-Colbrie na piatu uhorskú válečnú požíčku značil 105.000 korún a košická r.-kat náboženská základina 100.000 korún.

Základina nitrianskeho biskupa. Osvietený pán biskup nitriansky gróf Vilhelm Batthány u nitrianskej kapitule složil 16.200 korún vo válečných štátnych pa-

pieroch k zveladeniu kňazského pomocného fondu skrze neho už utvoreného. Obnos ten má to povolanie, aby z úrokov jeho na 150—150 korún zdvihnutá bola podpora doteraz spomožených farárov obci: Csávajó, Csiesmány, Facskó, Láz, Lótos, Felsőmarikó a Vágapátfalva, okrem toho majú z toho, od tohto roku začnúc, ročítej podpory 150—150 korún dostať duchovní obci: Zsér, Kolon, Alsóköroskény a Felsőföldes.

Nitrianska kapitula na piatu uhorskú válečnú požíčku z nábož. základín značila 500.000 korún.

Pápežský prälát Ján Molnár, krajinský vyslanec, podpredseda kresťanskej ľud. strany, na piatu uhorskú válečnú požíčku značil 20.000 korún.

Prešovský gr.-kat. biskup dr. Štefan Novák na piatu uh. válečnú požíčku značil 100.000 korún.

Bardiovský r.-kat. dekan-farár Gejza Zsebráczy na piatu uhorskú válečnú požíčku značil 73.000 korún.

Na čo sa obracajú katolícké kňazské majetky? Jágerský arcibiskup dr. Ludvik Szmrecsányi na podporu katolíckej tlače obetoval 1200 korún. Na nacionálny votívny kostol obetovali: ostrihomská kapitula 500, kaločská kapitula 500 a sombathelská kapitula 100 korún. — Veľkováradský biskup gróf Mikuláš Széchenyi na ciele uh. Červeného Kríža obetoval 10.000 korún a k spomoženiu sedmohradských utečencov-kňazov tiež toľko, na posledný cieľ veľkováradská rim.-kat. kapitula obetovala 8000 korún. — Debrecínsky prepošt-farár Franc Gróh za svojho 10-ročného farárskeho účinkovania v Debrecíne na cirkevné, školské a dobročinné ustanovizne obetoval 209.800 korún. — Kaločský arcibiskup dr. Arpád Váradi na kaločskú osadu invalidov, ktorú on založil, obetoval 50.000 korún. — Jágerský arcibiskup dr. Ludvik Szmrecsányi dvom invalidným fondom svojej diecéze daroval 3000 korún.

1917. Nový rok začína sa s pondelkom a dvojnásobným sviatkom a na konci prvého týždňa zase bude dvojnásobný sviatok, bo deň sv. Troch Kráľov padne na sobotu. Fasiangy končia sa 20 februára, nedeľa veľkonočná bude 8. apríla, nedeľa turičná 27. mája. V novom roku dvojnásobný sviatok bude ešte 19. a 20. augusta, 8. a 9. septembra, 8. a 9. decembra a na Vianoce.

Na ciele spišskosobotskej «Tátra» nemocnice Viktorová Scholtz obetovala 200 korún a v Tátraszép-laku sosbieralo sa 151 korún.

Francúzske kňazstvo vo svetovej vojne. Lanškého roku slúžilo vo francúzskej armáde 25.000 katolíckych kňazov. 12.000 konalo sanitécku, 13.000 ale skutočnú zbrannú službu, asi polovica týchto kňazov zahynula vo vojne. Medzi narukovanými kňazmi šesť bolo v biskupskej hodnosti.

Piata uh. válečná požíčka vo Spiši. Obecenstvo veľkej obce Ondrišle (Merény) značilo za jeden deň 18.700 korún. Levočský ochranný spolok proti suchotinám značil 1000 korún. Gróf V. Csáky značil 200.000, nadžupan barón Artur Wieland 50.000, toporský mladý veľkostatkár Albert Görgey 41.000 korún.

Značenia na piatu uhorskú válečnú požičku v Spišskej Magure. V Richvalde značili ďalej: Ondrej a Anna Bača 2000 kor., Maria a Ján Gonsorčík 1500 kor., Vavr. Bača 1100 kor., Alzb. Kocur rod. Jabrocký 1000 kor., Valentin Kocur 600 kor., Ján Kocur starší, Alžbeta Bača a Ján Čenščak po 500 kor., Anna Kocur Vojtkova 100 kor. a kostolná kassa značila nových 400 korún; z Hafky značili: Jozefova Gancarčík 800 kor., Ondrejova Ofčarik 400 kor. a Ondrej Merčák 200 korún. Do 5. dec. veriaci richvaldskej farnosti teda značili 25.150 kor. a richvaldská kostolná kassa 800 korún.

Administratívny výbor spišskej stolice 14. novembra vydržoval svoje mesačné zasadnutie. Stoličný hlavný lekár oznámil, že všeobecný verejnozdravotnícky stav bol v mesiaci októbri dosť prajný. Počet mŕtvých pádov bol menší ako obyčajne. Z nákazlivých nemocí zjavil sa šarlach v 33 a osýpky v 12 pádoch. Stoličný hlavný zverolekár podal zprávu, že sa zdravotnícky stav u ošipaných polepšil, u rožného statku ale zhoršil, nakoľko znovu vystúpila nákazlivá slintavka a kulhavka. Lichvací obchod bol čulý a bez prekážky.

Drobné peniaze v cene 8000 korún v pšenici. V Bäcke veľmi prišlo u ľudu do zvyku: schovať drobné peniaze. Sediaci lacnejšie dávajú svoje role, keď im vyplatia kúpnu cenu v drobných peniazoch. V obci Čurog našli u jedného srbského gazdu 7940 korún samých 20 a 10 haliernikov schovaných medzi pšenicom.

Hrdinská smrť. Spišsko-richvaldský 18-ročný mládenec Jozef Irha, obecný vojak 58. peš. pluku, 12 novembra minou usmrtený bol na bojišti a pochovali ho vo velivovskom cintoríne. Jeho brat Ján ešte 1. novembra 1914. zmiznul na haličskom bojišti a odvtedy niet o ňom chýru. Ich úbohá matka-vdova má aj tretieho syna na bojišti. — Levočský rodák Jozef Melega, kaprál 9. honv. peš. pluku, hrdinskou smrťou zomrel na severnom bojišti.

Nové liečivé ústavy pre nemocných na pľúca vo Spiši. Uh. kráľ. invalidný úrad všemožne pracuje na tom, aby využiteľoval dobročinné účinky vrchového povetria Vysokých Tatier a iných vrchovatých krajov Spiša. Ako sa dozvedáme, mieni nielen zväčšiť na 700 postiel svoju domoveň v Niž. Smokovciach, lež vážne pojednáva s mestom Poprad, aby jeho kúpele Virág-völgy odkúpilo. Takisto pojednáva i s mestom Nová Ves (Igló) o jej kúpele Iglófüred a vo Vysokých Tatrách má v úmysle odkúpiť spis.-belanské kúpele Barlangliget.

Z ruského zajatia. Anton Kosztelnyik, kaprál košického 9. honv. pluku, bývalý vyšnolapšanský a terajší čomateľský (gemerská st.) učiteľ, v svojej 6. augusta v Nikolsku datovanej a 31. okt. došlej karotke píše spišsko-richvaldskému duchovnému, že 2. aug. minulo dva roky, ako sa so svojou milou familiou lúčiť musel a 1. júna vstúpil do druhého roku svojho válečného zajatia. Úfa vo Všemohúcom, že ešte uvidí svoju vlasť. Od počiatku svojho zajatia 386 karotiek písal svojej familii, svojim príbuzným, priateľom a známym. Teraz trávi svoje dni so svojim kollegom Jozefom Ruttkaym

v jednej malej dedinke Uralu. Tam je i strážmajster Ján Breyer z Novej Lesnej (vo Spiši pod V. Tatrami), s ktorým za desať mesiacov spolu bojoval v jednej kompánii na bojišti. Ďakuje za uverejnenie svojej karotky v spišsko novoveských novinách «Szepesi Lapok». Odpoveď prosí do Ufy. — Spišsko-starovesský advokát dr. Béla Lieskó, magurský advokát Kat. Lud. Jednoty, ktorý sa tohoročného júna dostal do zajatia, z Iwanowo-Wosnesensku píše richvaldskému duchovnému, že ho vezú do Sibirie. Aj to píše, že od staroveského lekárniky už dostal odpoveď. Srdečne pozdravuje všetkých svojich známych. 5. sept. datovaná karotka 3. novembra došla do Richvaldu. — Richvaldský mládenec Štefan Michna v svojej 15. júla datovanej a 4. novembra došlej karotke píše svojmu duchovnému: Ďakujem za tie pekné slová, čo mi písali, to ma veľmi teší. Od nich som dostal dve karotky písané 18. mája a 15. júna, od matky som dostal päť karotiek. — Hafčanský gazda Jozef Ofčarik v svojej 21. aug. datovanej a 4. novembra došlej karotke píše svojmu duchovnému do spišského Richvaldu: Pozdravujem vás bars šumne aj vás bars šumne pýtam, buďte taký dobrý, odpíšte mi pár slov, čo je tam s tou mojou familiou a rodinou, čo mi nič nepíšu. S Bohom zostaňte. — Spišsko richvaldský cigán Ján Pompa, honvéd košického 9. pluku, v svojej 21. augusta datovanej a 7. nov. došlej karotke píše svojej manželke, že je už dva mesiace v ruskom zajatí a robí v kovárskej dielni.

Košicko-oderbergská železnica 14. decembra vydržovala svoje riadne valné shromaždenie, na ktorom predsedajúci Julius Ludvigh pred denným poriadkom zmienil sa o smrti kráľa Franca Jozefa. Valné shromaždenie uzavrelo, že pamiatku zosnulého panovníka, od ktorého železničná spoločnosť pred 50 rokmi dostala výsadnú listinu, zveční v zápisnici. Dia záverečných účtov obchodný dôchodok železničnej spoločnosti roku 1915/16 činil 45,663.814 a obchodný výdavok 32,982.067 korún. Obchodný zvyšok teda obnáša 12,681.747 korún, o 10,951.185 korún viac, ako v predošlom obchodnom roku. Tento mimoriadne priaznivý obchodný výsledok bolo možno dosiahnuť len uvedením druhého páru koľajníc medzi Žilinou a Oderbergom.

Zbojnícky svet v Poľsku. Z Krakova oznamujú: Pri Radome garazdujú mnohé zbojnícke bandy; v poslednom čase udalo sa mnoho zbojníckych nápadov, ktorým padlo v obeť mnoho ľudí. Zbojníci v obci Przytyk napadli dom bohatého gazdu Podvaliny, zabili všetkých sedem členov jeho rodiny a vyrabovali dom. V nasledujúcu noc na krajinskej ceste napadli dva vozy, vyrabovali na nich štrnásť cestovateľov-kupcov, z ktorých mnohých aj ťažko ranili.

Taliani a kostoly. Zo Švajciarska oznamujú, že talianske vojenské vrchnosti v Hornom Taliansku každý väčší kostol pretvorili v municijný magazín. Aj to oznamujú, že v talianskych mestách Romagno a Pádua vzbúrili sa ľud. V Pádue dala vojenská vrchnosť zastreliť 60 vojakov, bo sa pripojili k búriacemu sa ľudu.

Smrf. V spiskej Lešnici 22. novembra zomrel po celoročnej trapnej chorobe a opätovnom pobožnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich tamojší rim.-kat. učiteľ Ludvik Kozák v 26. roku svojho života, zanechajúc mladú vdovu a dve drobné siroty; lešnický farár Vendelín Huszka oplakáva v ňom svojho švagra. Pohrabné obrady konal pomocou farára haligovského a farára richvaldského hanušovský dekan-farár a okresný škôldozorca Peter Krávecz; pohrabnú reč mal farár haligovský. — V Spišskom Podhradí 22. novembra zomrela vdova Francová Szuchy rod. Maria Krivda v 73. roku života svojho; podhradská rim.-kat. učiteľka Ferdinandová Sax oplakáva v nej svoju matku.

Vyzvanie k predplateniu.

S rokom 1917. «Kreštan» nastupuje XXIV. ročník svojho jestvovania a nepretržených bojov za práva katolíckej Cirkvi a ľudu kresťanského. I v terajších preťažkých časoch válečných, skalopevne drziac sa zásad kresťanskej ľudovej strany, neohrožene bojuje za Cirkev, Kráľa a Vlast. Pri tom vždy uprimne cíti s utrápeným ľudom. Čitateľov svojich v každom čísle poučuje o všetkom, čo sa na bojištách vo svete robí a čo nielen v politickom, lež aj v hospodárskom ohľade potrebné je vedieť pospolitému ľudu. «Kreštan» bol, je a ostane vždy opravdivým, uprimným priateľom kresťanského ľudu slo-

venského. Ako taký, nemal by chýbať v žiadnom kresťanskom dome. Každá kresťanská rodina má si za svoju povinnú úlohu pokladať, objednať, predplatiť, čítať a medzi známymi rozširovať «Kreštan».

Tých ctených čitateľov ale, ktorí nám dlhujú, s týmto dôrazne vyzývame, aby nám svoj dlh bezodkladne vyplatili. V týchto tvrdých časoch, kde tlačivo a robotné sily nesmierne zdražely, nikto nemôže od nás žiadať, aby sme mu náš časopis darmo posielali.

Vydavateľstvo.

Amerikánsky

„Texas“ ručný mlynek

«Texas» ručný mlynek je najlepší a najlacnejší mlynek prítomnosti, mele každé zrnó, kukuricu pšenicu, ovos, jačmeň, fazulu, žalud atd. Na «Texas mlynku» zdarma prevezmem každú opravu a za každý dobre stojím.

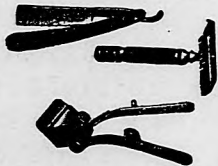
Cena 52 korún

ALOIS KIRALY následníka

Alexander Király

BUDAPEST, VI., Feisöerdösor-u. 6.

Dobré nástroje k holeniu sa a ku strihaniu vlasov.

Ia britva zo striebro-ocole 2, 3, 4 kor. Bezpečného holenia nástroje s 1. nožom 2, 3, kor. Holenia nástroje «perfect» so 6 nožami 11.50 korún. Dvojitého rezu rezervnože tučet 3.50. Ia stroj ku strihaniu vlasov 7.50, 8.50 korún. Záměna dovolená alebo návrat peňazi. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlani peňazi skrze cis. a kráľdvorého zásielca

Jana Konrad
vývozný a zásielací dom
Brüx číslo 1547. (Čechy)
Hlavný cenník so 400 vyobrazeniami zdarma.

Armádné náručné hodinky

presne regulované a repassované nicklové alebo ocelové K 12, 16, 20, 24. Strieborné náručné hodinky k natiahnutiu K 30, 36, 40, 14 karat. Zlaté náručné hodinky k natiahnutiu K 100, 120, 140. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Ziadne risko! Záměna dovolená alebo návrat peňazi.

Prvá dielňa hodin
Jána Konrad
cis a kráľ dvorný zásielca
Brüx číslo 1546. Čechy

Bezplatné zaslanie mojho hlavného cenníka na žiadost každému.

Pôvodné Solingen, rodinné nástroje ku strihaniu vlasov a holeniu.

- 1 kus Solingen rodinný stroj ku strihaniu vlasov, strihá v dĺžke 3, 7, a 10 mm. cena ... 8.25 korún.
  - 1 kus striebornej ocele britva, v peknom koženom futráli: 1. číslo 2.50 kor., 2. číslo 3.90 kor., 3. číslo so zárukou 6 korún.
  - 1 kus fajnovy postriebreného nástroja ku sebaholeniu, v peknom koženom futráli s náhradným nožom cena 7.70 kor.
  - 1 kus remeňa k potieraniu s podstavcom cena 2.50 kor.
- O Bazilika zlaté kopy treba sa už včul zaujímať, bo v lete bude veľký nedostatok kôs!**

Náš veľký obrázkový cenník treba si pýtať. Pošleme ho zdarma!

Josef Marosi a Syn
veľký obchodný dom kôs a železného tovaru

Esztergom 15.